

СТВОРЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПАТРУЛЬНОЇ СЛУЖБИ МВС УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК РЕФОРМУВАННЯ МІЛІЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Реформування міліції громадської безпеки зараз визначається як один з головних напрямів у загальній системі запроваджуваних перетворень в органах внутрішніх справ. У цьому контексті Департамент громадської безпеки МВС України, працівники якого найчастіше контактують з населенням, має зазнати суттєвих організаційно-структурних змін. Зокрема, впорядкування вимагає організаційно-штатна структура міліції громадської безпеки, що забезпечить єдність її підрозділів і водночас дасть можливість чітко розмежувати і раціонально застосовувати її функції.

Реформування кожної галузі управління потребує власного наукового обґрунтування. Не є винятком і галузь внутрішніх справ як одна із найважливіших, де права і свободи людини та громадянина реалізуються, а інколи і порушуються. Саме це спонукає до вивчення відповідності організації системи органів внутрішніх справ, а саме міліції громадської безпеки новим завданням та напрямам їх діяльності. Дослідники, які вивчали організацію і діяльність органів внутрішніх справ стосовно необхідності їх реформування (Ю. Ф. Кравченко [1], М. І. Ануфрієв, М. І. Іншин [2] та ін.) дійшли висновків про необхідність вдосконалення системи і структури органів внутрішніх справ. Ю.Ф. Кравченко в своїй роботі розглядав проблему вдосконалення служб міліції, що здійснюють адміністративну діяльність, лише на рівні загального, основна увага приділялась реформуванню процесу управління у боротьбі зі злочинністю. М. І. Ануфрієв вивчав шляхи вдосконалення кадрового забезпечення органів внутрішніх справ, М. І. Іншин – проблеми управління та правового регулювання вивільнення працівників органів внутрішніх справ. М. В. Корнієнко здійснив наукове дослідження проблем удосконалення управління силами і засобами органів внутрішніх справ під час проведення масових заходів та інших ускладненнях оперативної обстановки в сфері охорони громадського порядку.

Метою даної статті є дослідження діяльності міліції громадської безпеки щодо необхідності її реформування в сучасних умовах.

Реформування окремих служб міліції громадської безпеки та побудова на їх основі патрульної служби МВС України здійснюється на підставі вимог Указу Президента України «Про ліквідацію Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України» та наказу МВС України від 28.02.2006 № 214 «Про створення патрульної служби МВС України та реорганізацію ДАІ» і спрямоване на реалізацію завдань, поставлених Пре-

зидентом та Урядом України перед органами внутрішніх справ щодо ефективного забезпечення в країні громадського порядку і громадської безпеки, надійного захисту прав, свобод і законних інтересів громадян.

Відповідно до наказу МВС «Про створення патрульної служби Міністерства внутрішніх справ та реорганізацію дорожньо-патрульної служби ДАІ» затверджено структуру та Тимчасове положення про підрозділи патрульної служби, яким визначено основні організаційно-правові засади їх діяльності, порядок формування та підпорядкованість, основні функції та завдання на нинішньому етапі.

Перетворення запроваджуються з метою вдосконалення організації охорони громадського порядку і безпеки дорожнього руху; налагодження співпраці, довірчих відносин міліції з населенням, активізації залучення громадян до участі в охороні громадського порядку; суттєвого зміцнення професійного ядра, підвищення кваліфікації особового складу патрульної служби; усунення факторів дублювання функцій окремих підрозділів; ефективнішого використання особового складу, оптимізації чисельності підрозділів громадської безпеки.

Крім того, необхідність реформування міліції громадської безпеки викликана й тим, що останнім часом у деяких регіонах спостерігається певне зростання злочинності в громадських місцях. Відбувається це в тих регіонах, де недостатня щільність патрульних нарядів міліції. Тож з цією метою вкрай необхідно збільшувати їх та раціонально розподілити по всій території держави. Крім того, не може залишатися поза увагою і складна ситуація на автошляхах. Останнім часом внаслідок порушень Правил дорожнього руху зросла кількість дорожньо-транспортних пригод і кількість постраждалих від них.

Делегування патрульній службі окремих функцій підрозділів ДАІ, вклюдження до її складу частини працівників державтоінспекції дозволяє суттєво розширити повноваження патрульних, спрямувати їх роботу на профілактику правопорушень, принципово підвищити якість та мобільність у проведенні ними невідкладних заходів на місці події, припинення протиправних дій і затримання осіб, які їх учинили, опитування очевидців правопорушення, потерпілих, свідків; виявлення предметів, слідів та інших прикмет і особливостей на місці події тощо, які мають значення для розслідування; попередження дій осіб, які здатні здійснити правопорушення, а також осіб, яким може бути завдана шкода від протиправних дій або техногенних чи природних катаклізмів; значне розширення заходів врятування, надання потерпілим невідкладної допомоги (у т.ч. медичної)

Передбачається здійснювати градацію основних функцій служби з урахуванням особливостей дислокації в населених пунктах держави.

У 24 обласних центрах, містах Києві, Севастополі, Сімферополі та 18 містах з кількістю населення 100 тисяч і більше (загалом 44 населених пункти) підрозділи ПС забезпечуватимуть лише охорону громадського порядку, а гарантування безпеки дорожнього руху покладатиметься на ДАІ. Працівники патрульної служби виконуватимуть функції, які нині покладені на ППСМ. Головною з них є забезпечення громадського порядку на вулицях та в інших громадських місцях, здійснення своєчасних заходів щодо виявлення, запобігання і припинення злочинів, правопорушень на території обслуговування. Крім того, працівники патрульної служби здійснюватимуть адміністративно-правозастосувальну практику. У містах, селищах міського типу та сільській місцевості (понад 30 тисяч населених пунктів) підрозділи патрульної служби виконуватимуть вище перераховані функції щодо забезпечення громадського порядку, а також – безпеки дорожнього руху. Зокрема: виявлення та припинення порушень Правил дорожнього руху на території обслуговування, здійснення зупинки транспортних засобів, перевірки документів, оформлення адмінпротоколів [3].

Структура патрульної служби відрізнятиметься від нині існуючих підрозділів ППСМ та ДПС. Планується створити підрозділи патрульної служби в усіх міськрайорганах, в тому числі і в тих, де на сьогодні не існує ППС (404 міськрайоргани). Загалом передбачається створити 707 підрозділів ПС, з яких 26 – в обласних центрах держави, 19 – в містах з понад 100 тисячами мешканців. Решта підрозділів функціонуватимуть в 662 органах внутрішніх справ і обслуговуватимуть 490 районів, 412 міст з кількістю мешканців менше 100 тисяч осіб, 886 селищ міського типу та понад 28 тисяч населених пунктів у сільській місцевості [3].

У центрі реформування патрульної служби МВС України повинно знаходитися формування новітнього патрульного – сучасного працівника міліції, захищеного державою у правовому та соціальному відношенні, якому властиві високі морально-вольові, етичні якості, ґрунтовна загальноосвітня та спеціальна підготовка, здатність вирішувати складні завдання із захисту інтересів громадянина, держави, суспільства від протиправних проявів.

Удосконалення організації діяльності підрозділів патрульної служби міліції неможливе без упровадження нових форм і методів роботи, урахування досвіду поліції зарубіжних країн, використання сучасних технологій та новітніх розробок у галузі комп'ютерних технологій, зв'язку, спеціальної техніки, а також удосконалення питань управління силами і засобами, що залучаються до охорони громадського порядку.

Організація роботи патрульної служби міліції має здійснюватися на засадах партнерських відносин з населенням, які мають базуватися на взаємоповазі, коректності та підтримці, формування у свідомості людей впевненості, що міліція завжди готова надати відповідну допомогу.

Тривалий час основним критерієм, за яким оцінювалася робота міліціонерів, було безпосереднє розкриття злочинів загальнокримінальної спрямованості (за принципом «чим більше, тим краще»). Ураховуючи, що головними завданнями майбутнього працівника патрульної служби міліції повинно бути забезпечення охорони громадського порядку та безпеки громадян, захист їх прав, свобод і законних інтересів, попередження та припинення правопорушень, основними принципами несення служби міліціонера має стати вміння спілкуватися з людьми, а основними критеріями оцінки службової діяльності повинні бути:

- загальний стан правопорядку в громадських місцях;
- рівень безпеки дорожнього руху на території обслуговування, стан аварійності;
- практичні результати роботи нарядів на маршрутах патрулювання;
- якісний показник надання міліціонерами допомоги громадянам по суті їх звернень (повернення довіри населення до діяльності міліції).

Певним критерієм в оцінці роботи працівників підрозділу патрульної служби є думка населення, яке проживає та працює на закріпленій за підрозділом території.

Громадська думка як критерій оцінки ефективності діяльності працівника патрульної служби сприяє:

- формуванню позитивного іміджу працівника патрульної служби й органу в цілому;
- залученню громадськості до правоохоронної діяльності;
- висвітленню діяльності підрозділу патрульної служби;
- пошуку нових підходів у питаннях боротьби зі злочинністю та попередженню і припиненню адміністративних правопорушень;
- налагодженню взаємодії підрозділу патрульної служби та громадськості на основі взаємодовіри та взаємоповаги.

Значення громадської думки полягає в тому, що вона сприяє удосконаленню роботи органів внутрішніх справ.

Формуючи громадську думку про діяльність підрозділу патрульної служби, необхідно дотримуватися гуманістичної концепції, щоб громадськість сприймала адресовану їй інформацію про діяльність підрозділу, про стан криміногенної обстановки і оцінювала, інтерпретуючи її зміст, розглядаючи крізь призму своїх потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій, набутого практичного життєвого досвіду [4, с. 113–144].

Необхідно зауважити, що органи внутрішніх справ, з одного боку, формують громадську думку для оптимально повного та оперативного досягнення цілей, які стоять перед ними, а з іншого – самі підпадають під вплив громадської думки, яка оцінює, контролює її діяльність, формує їх поведінку.

Значення громадської думки пов'язане, з тим, що вона виступає показником ставлення мас до державної влади, політики, діяльності органів влади, а також виступає потужним і відносно самостійним знаряддям впливу на політичне, правове пізнання індивідуума.

Населення має дуже різне уявлення й різний досвід спілкування з міліцією. У постійному контакті з працівниками органів внутрішніх справ знаходиться менша частина, яка стала жертвою й потребує допомоги, або та частина, яка підпадає під категорію правопорушників. Ця частина населення може достатньо кваліфіковано судити про ту допомогу, яка була надана міліцією. Але значна частина населення не має, або не мала контактів з міліцією, це свідчить про те, що їх думка про діяльність міліції формується через засоби масової інформації.

З вищевказаного можна зробити висновок: громадська думка є основним мірилом довіри населення до підрозділів патрульної служби. Вона надає можливість краще усвідомлювати потреби й настрої людей, пропонує шляхи вирішення кадрових питань і удосконалення роботи ОВС в цілому. Результати, що отримуються під час вивчення думки населення про діяльність підрозділів патрульної служби, можуть бути використаними для: переконання людей змінити негативну думку; перетворення недостатньо сформованої думки у позитивну; підсилення існуючої позитивної думки; типологізації груп населення; розрахунку часу, необхідного для зміни громадської думки; корегування планів розвитку і діяльності системи органів внутрішніх справ; громадська думка впливає під впливом об'єктивних умов життя, виховної роботи, спілкування і взаємодії людей, інтенсивного обміну ними інформацією, поглядами, почуттями та переконаннями і, відповідно, формується у бажану як стихійно, так і цілеспрямовано на основі порівняння і протиставлення близьких позицій, їх зближення та пошук точок зіткнення, конфронтації і консолідації [6, с. 120–121].

Наприкінці слід зазначити, що комплексні заходи щодо реформування підрозділів міліції громадської безпеки, побудови на їх основі новітніх служб – безпеки дорожнього руху та патрульної – спрямовані на максимальне забезпечення захисту суспільних відносин від протиправних проявів у сфері стосунків індивідів між собою, з державою та інституціями громадянського суспільства. Перетворення повинні запроваджуватись з метою вдосконалення організації охорони громадського порядку і безпеки дорожнього

руху; налагодження співпраці, довірчих відносин міліції з населенням, активізації залучення громадян до участі в охороні громадського порядку; суттєвого зміцнення професійного ядра, підвищення кваліфікації особового складу патрульної служби; усунення факторів дублювання функцій окремих підрозділів; ефективного використання особового складу, оптимізації чисельності підрозділів громадської безпеки.

Список літератури: 1. Кравченко Ю.Ф. Актуальні проблеми реформування органів внутрішніх справ України (організаційно-правові питання): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Х., 1998. 2. Іншин М.І. Управління та правове регулювання вивільнення працівників органів внутрішніх справ: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Х., 1998. 3. Про реформування міліції громадської безпеки // mvsinfo.gov.ua 4. Бандурка О.М., Джафарова О.В. Міліція і населення: Теорія і досвід партнерства: Монографія. Х., 2004.

Надійшла до редакції 01.11.06

М. В. Джафарова

КЛАСИФІКАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У ВІДНОСИНАХ З НАСЕЛЕННЯМ

Певний теоретичний і практичний інтерес має класифікація управлінських рішень ОВС у відносинах з населенням, яка дає можливість виділити основні види рішень, описати та упорядкувати їх комплекс, забезпечити швидкість пошуку і прийняття нових рішень з урахуванням діючих, підвищити продуктивність роботи органів внутрішніх справ у цілому.

Класифікація управлінських рішень органів внутрішніх справ періодично розробляється, виправляється й доповнюється багатьма вченими, серед яких слід назвати О. М. Бандурку, В. А. Беспалова, А. Г. Венделіна, Н. Н. Іванова, Ю. А. Кравченка, А. Ф. Майдікова, В. А. Малютіна, А. М. Попову, В. С. Четверікова. Деякі з них вважають, що класифікація управлінських рішень органів внутрішніх справ має не тільки ознайомче, а й прикладне значення. Мета поділу на види на їх погляд полягає у групуванні за різними підставами рішень, що приймаються та виконуються [1, с. 63; 2, с. 400]. Інші автори [3, с. 36], навпаки, або зовсім не визнають доцільність подібної класифікації, або розуміють її дещо інакше, що однак не послаблює її як теоретичного, так і практичного значення.

Одним з найбільш актуальних питань видається нам виявлення особливостей управлінських рішень ОВС у відносинах з населенням. Вважаємо за потрібне з'ясувати й обґрунтувати специфіку цих рішень, що дозволить уточнити їх місце в загальній системі управлінських рішень органів внутрішніх справ, більш чітко визначити їх зміст та призначення.

Залежно від спрямованості впливу виділяють **зовнішні** та **внутрішні** управлінські рішення. У літературі **зовнішні** ще називають